

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

16.07.2021. Nr. 6-1/414

Rīgas domei
riga@riga.lv

Par grozījumiem saistošajos noteikumos

Tiesībsargs ir izskatījis [personas A] iesniegumu par specializēta autokrēsla iegādi iesniedzējas bērnam, kuram ir smagi funkcionāli traucējumi.

Saskaņā ar iesniegumā sniegto informāciju specializēta autokrēsla, kas ir pielāgots bērna individuālajām vajadzībām, nepieciešamību atzina ārsti-speciālisti. Šāda veida autokrēsls ne tikai var pasargāt bērnu satiksmes negadījumā no iespējamām traumām, bet arī nodrošināt bērna ķermeņa pareizu pozicionēšanu, kas ir svarīgi viņa aprūpē un dzīves kvalitātes nodrošināšanā. Minētais tehniskais risinājums ļauj atvieglot bērnam un viņa vecākam pārvietošanās iespēju, izmantojot ģimenes personīgo automašīnu, lai apmeklētu, piemēram, medicīnas iestādes, speciālistus, izglītības iestādi, dienas centru vai pilnvērtīgi pavadītu brīvo laiku. Ņemot vērā, ka autokrēslam jābūt ar atbilstošu specifikāciju un pielāgotam bērna individuālajām vajadzībām, tā iegāde saistīta ar ievērojamām izmaksām.

Iesniedzēja norāda, ka viņas ģimenei nav iespējams saņemt valsts atbalstu, lai nodrošinātu bērnam specializētu autokrēslu, jo šāda veida autokrēsls nav iekļauts valsts apmaksāto tehnisko palīglīdzekļu sarakstā Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra noteikumos Nr.1474 "Tehnisko palīglīdzekļu noteikumi". Savukārt Rīgas Sociālais dienests un Labklājības departaments atteica piešķirt finansiālu atbalstu specializēta autokrēsla iegādei viņas bērnam, jo iesniedzējas ģimenes ienākumi pārsniedz ienākumu līmeni, saskaņā ar kuru ģimene tiek atzīta par maznodrošinātu un var pretendēt uz pašvaldības sociālo palīdzību.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 54.pants garantē bērnam ar īpašām vajadzībām tādas pašas tiesības uz aktīvu dzīvi, tiesības attīstīties un iegūt vispārējo un profesionālo izglītību atbilstoši savām fiziskajām un garīgajām spējām un vēlmēm, kā arī tiesības piedalīties sabiedriskajā dzīvē kā jebkuram citam bērnam. Minētā likuma 10.panta otrā daļa nosaka, ka bērnam ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem ir tiesības arī uz visu, kas nepieciešams viņa speciālo vajadzību apmierināšanai. Savukārt ANO Bērnu tiesību konvencijas 23.panta 2.punktā noteikts, ka dalībvalstis atzīst bērna ar invaliditāti tiesības uz sevišķu gādību. Valstij ir jāveicina un jānodrošina, lai bērnam ar īpašām vajadzībām un par viņa aprūpi atbildīgajām personām atbilstoši pieejamiem resursiem tiek sniegta

nepieciešamā palīdzība, kas piemērota konkrētā bērna stāvoklim un viņa vecāku vai citu par bērnu atbildīgo personu apstākļiem. Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26.panta pirmajai daļai valstij un pašvaldībai ir pienākums atbalstīt ģimeni, kuras aprūpē ir bērns ar invaliditāti, un sniegt tai palīdzību.

Tiesībsarga ieskatā, ja bērna ar funkcionēšanas traucējumiem pārvietošanai ar autotransportlīdzekli pēc ārstu-speciālistu atzinuma ir nepieciešams īpaši pielāgots bērna veselības stāvoklim atbilstošs autokrēsls, kuru ģimene nevar iegādāties lielo izdevumu dēļ, ir jābūt iespējai saņemt valsts vai pašvaldības atbalstu, lai bērnam nodrošinātu attiecīgo tehnisko ierīci. Tiesībsargs uzskata, ka jautājums par specializēta autokrēsla nodrošināšanu bērnam ar funkcionēšanas traucējumiem attiecas uz tehnisko palīgīdzekļu jomu, līdz ar to par šā jautājuma risināšanu primāri ir atbildīga valsts. Ņemot vērā Labklājības ministrijas kompetenci tehnisko palīgīdzekļu nodrošināšanas jomā un to, ka problēma varētu būt aktuāla arī citām ģimenēm, kuras audzina bērnu ar invaliditāti, tiesībsargs aicināja Labklājības ministriju veikt grozījumus Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra noteikumos Nr.1474 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" un iekļaut specializētu autokrēslu valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu sarakstā.

Situācijā, kad bērnam viņa veselības stāvoklim nepieciešamo tehnisko ierīci vai palīgīdzekli nenodrošina valsts, bērna iespēja to saņemt ir atkarīga no viņa likumisko pārstāvju finansiālajām iespējām un pieejamā pašvaldības atbalsta. Jāatzīmē, ka ģimenes, kuras audzina bērnu ar funkcionāliem traucējumiem, atrodas īpaši sarežģītā situācijā, jo bērna īpašās vajadzības un ikdienas aprūpe prasa ievērojamus resursus un izdevumus. Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 7.punktu sociālās palīdzības sniegšana iedzīvotājiem ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām. Pašvaldībai ir pienākums nodrošināt saviem iedzīvotājiem Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktos pamata un papildu sociālās palīdzības pabalstus, ievērojot sociālās palīdzības sniegšanas principus, kā arī tai ir plašas pilnvaras savos saistošajos noteikumos paredzēt iedzīvotājiem arī citus sociālā atbalsta veidus. Tiesībsarga ieskatā pašvaldības atbalsta sniegšana ģimenēm, kuras audzina bērnu ar invaliditāti, atsevišķos gadījumos var būt pieļaujama arī bez ģimenes materiālā stāvokļa izvērtēšanas.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 3. panta pirmā daļa un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta pirmā daļa noteic bērna interešu prioritāti. Šis princips paredz, ka visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai šīs darbības veic valsts iestādes vai privātas iestādes, uzmanība pirmām kārtām jāvelta viņa interešu iespējami labākai nodrošināšanai. Tas attiecas uz visiem trim valsts varas atzariem - likumdevēja varu, izpildvaru un tiesu varu. Bērna interešu prioritātes princips ir jāievēro arī, nosakot politikas prioritātes un virzienu. Īpaša uzmanība, izstrādājot bērnu tiesību aizsardzības politiku, ir jāpievērš budžeta sadalei, kā arī tam, kā šī politika ietekmēs bērnu dzīvi.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka bērna tiesību un interešu prioritāte nozīmē, ka ne vien tiesai un citām institūcijām savi lēmumi jāpieņem, ievērojot bērnu tiesības un intereses, bet arī likumdevējam normatīvie akti jāpieņem vai jāgroza, aizsargājot bērnu tiesības un intereses iespējami labākajā veidā. Jebkuras citas prioritātes atzīšana bez nopietna iemesla un attaisnojuma nav pieļaujama.¹

Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punkts nosaka, ka viena no tiesībsarga funkcijām ir jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu.

¹ Satversmes tiesas 2004. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr.2004-02-0106 11.punkts

Savukārt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā ir noteikta Tiesībsarga biroja kompetence iesniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu.

Pamatojoties uz iepriekš minēto un ņemot vērā, ka sociālās palīdzības pabalstu veidus un to piešķiršanas nosacījumus nosaka pašvaldība savā regulējumā, aicinu Rīgas domi izvērtēt iespējas pilnveidot 2021. gada 26.maija saistošos noteikumus Nr.49 "Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas pilsētas pašvaldībā", nosakot ģimenēm, kuras audzina bērnu ar invaliditāti, tiesības saņemt pašvaldības finansiālu atbalstu bērna vajadzībām pielāgotās tehniskās ierīces vai palīglīdzekļa, kuru nenodrošina valsts, iegādei, bez ģimenes materiālā stāvokļa izvērtēšanas.

Par veiktajām un plānotajām darbībām rekomendācijas izpildē lūdzu informēt tiesībsargu **līdz 2021. gada 15.oktobrim**.

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

L.Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu